

Панько Педа

У2	
П	24

ГОРЯТЬ ОГНІ

**Панько
Педа**

**ГОРЯТЬ
ОГНІ**

п о е з і ї

**РАДЯНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК
КИЇВ — 1961**

У 2
П 24

Збірка поезій Панька Педи «Горять огні» зібрана і укладена другом поета Степаном Олійником. Поезії П. Педи доносять до нас аромат 20—30 років, показують, чим жила наша країна і література в той час. Оригінальна форма поезій, свіжі художні засоби, які використовує автор. Читаючи його твори, відчуваєш внутрішню музику і чистоту настрою.

Поета немає серед нас, але його слово кличе до світлого і доброго.

Упорядкував
Степан Олійник

ПОЕТ МОЛОДОСТІ

(1907—1937 рр.)

Талановитий український поет Панько Михайлович Педа народився 23 грудня 1907 року в сім'ї робітника у мальовничому придністровському містечку Жванці на Поділлі.

З дитячих літ майбутній поет був закоханий у чарівну поезію Тараса Шевченка, Михайла Лермонтова, Лесі Українки. Правду кажуть, що любов і пам'ять — рідні сестри: десятки віршів і поем української і російської класики, багатьох радянських поетів він знав напам'ять.

В студентські роки (1930—32) автор цієї статті проживав з Паньком Михайловичем Педою в одній кімнаті у гуртожитку по вулиці Комсомольській в Одесі. Не раз після підготовки до лекцій, пізніми вечорами починали ми своєрідне «змагання»: хто більше пам'ятає віршів Некрасова, Маяковського, Сосюри, Єсеніна, Тичини і т. д. Уже давно спав гуртожиток, а в нашій 77 кімнаті продовжувався «літературний вечір». Панько Михайлович у цьому «змаганні» майже завжди виходив переможцем.

Свої перші твори Панько Педа почав друкувати в подільській селянській газеті у 1925 році.

Восени 1926 року двадцятилітній голубоокий хлоп'яга, одягнутий у батькову червоноармійську шинелю, їде до Одеси і вступає на робітфак при Інституті професійної освіти.

Успішно навчаючись, Панько Педа продовжує писати вірші, друкує їх в газетах «Червоний степ», «Молода гвардія», «Чорноморська комуна», в журналах «Блиски», «Шквал», «Металеві дні», а пізніше — в республіканській періодичній пресі, в літературних журналах, що виходили в Харкові, Києві.

То були роки, коли робітнича і студентська молодь якось по-особливому захоплювалась літературою, зокрема поезією. Досить сказати, що в Одесі, наприклад, існувало тоді п'ять літературних організацій: «Гарт», «Плуг», «Потоки Октября», «Перевал», «Молода гвардія». Кожна з них нараховувала від 50 до 100 чоловік. Кожна щотижнево проводила прилюдні творчі засідання, на яких молоді поети, прозаїки читали свої твори. Після читання починалося обговорення, розгоралися суперечки, дискусії, які тяглися часом до пізньої ночі.

Пробуджені Великим Жовтнем, овіяні романтикою громадянської війни, молоді таланти радянського народу жадали знань, прагнули росту, творчості.

Панько Педа належав до літорганізації пролетарських письменників «Гарт», якою керував тоді в Одесі відомий радянський письменник і громадський діяч Іван Микитенко. Літературна громадськість, колективи редакцій завжди з повагою ставились до молодого поета, високо цінуючи його талант. Не один раз тоді до нашої кімнати в гуртожитку приходив представник з редакції, щоб замовити Панькові Педі вірша для газети. В редакції знали, що Педа напише швидко і добре.

Один з творів, написаних на таку просьбу, є і в цій збірці. Йдеться про вірш «Демонстрація».

— Так, значить, зробиш, Панько?

— Зроблю.

— А коли принесеш чи коли зайти?

— Прошу, сядьте, подождіть, я зараз напишу...

Панько Педа, ще п'ять хвилин тому веселий, збуджений,— уже сидів за столом зосереджений, замислений. В його уяві вставала вчорашня демонстрація трудящих міста з нагоди річниці великого Жовтня. І він натхненно писав:

Ідуть...

Ідуть...

Ідуть...

Тисячі, дужих

Тисячі.

Сила така собі путь

Навіть у скелі

Висіче...

Через півтори години вірш був готовий.

Другого дня його читали одесити на першій сторінці «Чорноморської комуни».

Про Панька Педу, як майстра вірша, епіграми, як про поета, що умів одразу запалюватися темсю і натхненно творити, можна було б розповісти багато, бо ми, його товариші, часто були свідками того, як ці твори з'являлись, першими слухачами і «критиками». Розповім, до речі, про один цікавий «роман».

Якось Панько Педа повертався від батьків із села Згурівки на Полтавщині (тоді батько його працював там на цукровому заводі). Ідучи зі станції мимо інституту, він зайшов до вестибюля і взяв на вікні адресованого йому листа. Приніс до гуртожитку, прочитав. Лист був віршований. Якась дівчина-студентка в грайливо-іронічному тоні напала на його поезії і явно загравала. Пам'ятаю, що лист починався такими словами:

«Вы Пед — служитель Аполлона...» і т. д.

Підпис — Ліда Льдова. Ясно, що псевдонім. Авторка листа гисала, що відповідь їй можна залишити в конверті на тому ж вікні у вестибюлі інституту.

Трішки ображений і зачеплений за живе, Панько Педа, незважаючи на дорожню втому, сів до столу і, як кажуть, «з ходу» відповідав. Пригадую початок його відповіді-памфлета:

О, донно Льдова, невідома,
У вас не всі, здається, вдома.
Й коли б не ця з дороги втома —
Я відповів би вам не так... і т. д.—

на трьох сторінках, з настроєм, з цікавими дотепами, з дошкульним гумором.

І почалась віршована перепалка! Продовжувалася вона півроку. Погляди на життя, на громадську роль поета, шляхи розвитку поезії — ось теми, що були зачеплені в цій віршованій «битві». Товстий загальний зошит заповнився відповідями Ліді Льдовій. (На жаль, знайти цього зошита не вдалося).

Через півроку відбулося побачення Панька Педи з Лідєю Льдовою. Почалася їхня хороша дружба.

Ліда Льдова (збережемо її псевдонім!) — розумна, висококультурна жінка — жива-здорова й нині. Вона дружина відомого російського романіста, часом виступає в пресі з публіцистичними творами. Я розповів про це листування для того, щоб шановні читачі мали повнішу уяву, як творив молодий поет Панько Педа, якою поетичною силою він володів.

Читаючи його твори, ви відчуваєте їх внутрішню музику, прозорість і чистоту настрою, дзвінкість кожного рядка. Ось хоча б початок вірша «Залізниця»:

Покотили... І в серці отак —
Ніби ток або лапкою котик.

То колеса з думками у такт
Відчеканили радісний дотик.

Філігранність кожного рядка. Одна строфа, а вже передано настрої, динаміку руху вагонів.

Молодість рідного радянського краю, його розквіт і порив у світле майбутнє, славні діла комсомолу, його труд, навчання — ось тематика віршів молодого поета. Тільки іноді (з часом усе глухіше) відчуються настрої розгубленого селянського юнака, що потрапив у бурхливе місто. («В обіймах міста»). Зростаючи, поет все частіше звертається до героїки праці нашої молоді, бо

В грудях ніколи
вогню не гасили
Сили,
що зветься
комсомол!..

Літературознавці і критики скажуть своє слово про майстерність поета, про його багату мовну палітру, образну систему і глибоке відчуття музики слова. Молодий поет завжди дбав про високохудожню форму. Іноді Панько Педа, як майстер слова, досягав тут справді віртуозності, досягав, здавалося, неможливого.

В зв'язку з цим мені хочеться розповісти шановним читачам ще про один цікавий факт з творчої біографії поета.

Панько Педа дещо важкувато вимовляв літеру «р». Через це вона йому і не подобалася. І от одного разу він сказав нам, своїм товаришам:

— Напишу збірку віршів без жодного «р»!

І таку збірку Педа не тільки взявся писати, а й написав. Кожен вірш починався черговою літерою абетки (А, Б, В... і т. д., крім Р). Це були твори і на важливі громадські теми, і твори чисто ліричного плану. Можна

собі уявити, як нелегко було поетові здійснювати свій задум, але він його здійснив.

При упорядкуванні цього збірника вдалося розшука-ти лише один вірш з підготовленої поетом до друку «книги без літери Р. (Розшукав цього вірша одеський письменник, робітник Олесь Мазур, який взагалі зібрав чимало творів Педи для цього видання). Читачі можуть познайомитися з цим віршем. Зветься він «Вдалині сумні ліси».

... Після закінчення інституту (1933 р.) Панько Михайлович Педи працював викладачем мови і літератури—спочатку в середній школі, а потім в Одеському сільськогосподарському інституті. Деякий час завідував літературною частиною одеського оперного театру.

Та завжди він знаходив сили і час для творчості. В 1931 році в харківському видавництві «Гарт» вийшла його книжка «Перший рейд». Поет систематично друкувався в багатьох літературних журналах, що виходили на Україні, в газетах.

До цієї книги увійшла лише частина з його творів, що їх вдалося розшукати.

Та й вони яскраво свідчать, що в особі Панька Педи ми мали талановитого співця-патріота. Його твори про героїчну працю радянських людей, про комсомол, про Великий Жовтень, про розквіт рідного краю ще довго звучатимуть, як твори патріотичні і по-справжньому художні.

На зразках поезій Панька Педи є чому учитися і нашій літературній молоді.

Степан Олійник

УКРАЇНА РАДЯНСЬКА

Коли клени хитнулися зморено
І в кущах шаруділи бандити —
Ти гукнула: «Вставайте! Поборемо!»
І ми встали немов динаміти,
Щоб заводи й лани боронити,
Твої коси шляхами звивалися,
Плили гуньки, шапки, сині блузи.
Ти ж топтала в розгойному пафосі
В небувалому, рвійному русі
Зашкарублх панків-боягузів.
І гукала: «Я вимету! Викину!
Хто сягне на заводи та ниви!..»
Ой тікали петлюри й денікіни
Від червоної грізної зливи.
Ти ж буяла в розгойному гніві...
Відгуло! Ти засяла робфаками,
Молода на старім попелищі.
І, уквітчана свіжими маками,
Рукави засукала ще вище
І нове розпалила вогнище.

На угноєння ворог приораний
В колективних степах тракторами,
Дніпрельстани будуються зоряні,
Б'ють по всесвіту радіограми,
І радіють брати за морями.

Україно моя окоmunена,
Комсомолко моя синьоблуза,
Небосяги над сірими клунями
Ти куєш зі сталєвого бруса,
Комунарко моя темно-руса.

Ти смієшся. Хай босі і голі ми,
Хай біліє похилена хата;
Ми зростали в садах під тополями,
Та беремось тепер за верстати,
Щоб провалля століть наверстати!

Одеса
16/IV 1929

ОСІННЄ

Поле
Голе.
Перепел
Не щебече наді мною,
Тільки
Вітер —
Стріходер
Завива між лободою.
Хмари
Пари
Угорі,
Мовби ліри в синій висі.
Десь
Удари
Вдалині
Клепокосів розляглися.
Рине
В мрії
Ярина:
«Хоч би дощик принесло ще».
В синіх
Винах

Далина
Ряд полукіпків полоще.
З неба
Лебідь
Золотий
Заховав за обрій втому...
Треба
Степом
І собі
Помаленьку йти додому.
Вдома
Томи
Розкладу
І електрику засвічу,
З гімном
Зиму
Золоту
Стріну в третє семиріччя.

1927

ДМИТРО

Поєма

I

Степи, стеги... замріяні, безкраї...
Лежать собі в задумі горілиць,
Над ними хмари сунуться за грані
В краї незнані, наче зграї птиць.

Стеги, стеги... замріяні, безкраї...

Далеко десь двопромінь залізниць,
І гук машин в село не залітає;
Глухе село з задумою криниць
У бур'янах захрясло і відстало.

Далеко десь двопромінь залізниць...

Серед села — крамниця крамарева,
На ганку стіл, і сяє самовар.
Угору гордо вип'ялись дерева,
Під тінню сів з рахунками крамар...

Серед села — крамниця крамарева.

Це ж він хазяйським оком позирає,
Погукує на наймита Дмитра,
А той мовчить, принижений до краю,
Мов восени прив'ялена трава.

Крамар навколо хижо позирає...

Дмитро щодня за стойкою стоїть.
Нема в Дмитра ні матері, ні тата,
Лиш тільки ранком визоріє світ,
Йому вже час крамницю відчиняти.

Дмитро щодня за стойкою стоїть.

Сьогодні він на диво неуважний.
Крамар йому вже й вухо накрутив,
Та він пірнув у спогади вчорашні,
Усе на думці кооператив...

Сьогодні він на диво неуважний.

II

Заходить сонце, бризкає кармін,
Здіймають вівці куряву надворі,
Змовкає гомін... Суне синя тінь.
Ввійшов крамар і повагом говорить:
«Ну, Дмитре, йди, упорайся й на степ,
Та не справляй там з лобурями свята,
Гляди не спи, гляди мені коней,
Бо я тебе навчу байдикувати!»

Дмитро пішов. Крамар під «отче наш»
Підрахував копійку до копійки:
«Оце за сіль, а це за чай, за гас...»
Добро тече, мов молоко із дїйки.
Тому-то в нього й черево росте,
А він зирне навколо, усміхнеться:
«Чи не пливуть ці гроші через те,
Що в нього в бочці ржаві оселедці?..»

III

Вечір наблизив синю піку
Низько,

низько.

Спинився кінь.

На білу зубів низку

Траву соковиту нанизує.

Місяця промінь пада з вершини,

Земну росу ссе...

На Миті ж те-епла кожушина.

Зліз із коня,

Пасе...

. . . . .

Стомлено падає ніч.

Зорі примружують очі.

— Спиш ти чи ні?

— Чш-ш-ш...

Стомлено

падає

ніч...

IV

Хлопці послули, один лиш Дмитро
Щось розмовляє з Гордієм.
Казка не казка. «Ячейка, бюро...»
Нові слова і надії...
Місяць наблизився, слуха згори
Їхні розмови таємні.
Раптом насунули, мов трактори,
Хмари на зоряні землі.
Вкутався місяць і міцно заснув, —
Десь кукурікають півні,
Степ шелестить про майбутню весну
Казку незнану і дивну.

V

Мов проплила ріка,
Проминули роки.
Це ж чия ти така,
Що у погляді КІМ?

Усміхнулось дівча,
Руку в руку, отак...
Тільки трави мовчать,
Та на думці робфак.

Він працює тепер
На громадських паях,
Дух борні не завмер,
Серце сонячний стяг.

І купує село
У Дмитра всякий крам:

Хто завзяття кіло,
А хто — радості грам.

І купує село
Оселедці і сіль,
А чи ж мало було
Боротьби та зусиль?!

Проминули часи
Крамаревих образ,
І сумні голоси
Б'ються в серце не раз.

Та не місце отим
Голосам нетривким,
Коли в серці палкім
сяє
КІМ!

1929

НАВЕСНІ

Спогад

I

У полі пололи ми буряки..
Поле розкинуло поли.
Прикажчик кличе:
— Агей, дівки!
    Ну ж бо, швидше
Дополуйте!—
    У плечах
                    клином
                            меч.

Застряг за лісом вечір.

.....
Ми пололи буряки.
Ах, зелені рядки,
Вас ніколи не дополеш,
Аж за обрієм кінець...

У торбині хліба мало,
А на очі капа піт,

Хай гаряче сонце палить,
Хай мов зв'язане стоїть.
Хай!

А я таки сміюсь.
Суне хмара — не боюсь!
Вітер чеше в гички вуса
І шепоче щось комусь.

II

Нині щастя в мене є:
Йду на поле
На своє!

Вінниця
6/VІ 1927

ВДАЛИНІ СУМНІ ЛІСИ...

Вдалині сумні ліси.
Глянь, лілейно-синь!..
Линьмо ланями туди
Під дубову тінь!
Полюбила в полі ти,
Ми летіли вдаль.
Миле тіло — золото!
І хвилева дань.
Поцілунок лоно-лон,
І тепло долонь.
Далі плили й тали дні,
Спопелів огонь...

Леле болі! Згадка-синь..
Люлі-люлі, син.
— Підв'яжи колиску там
Під дубову тінь!

*Вінниця—Жмеринка
16/VI 1927*

ЯК ПІП ВАРФОЛОМЕЙ ЧЕСНО ЗАРОБИВ ЧЕРВІНЦЯ

I

Варфоломей в своїм приході,
Як кожен піп, собі «трудивсь».
Минули дні, Життя змінилось.
Сидить собі Варфоломей,
Нема ні ряси, ні грошей,
Не чадить ладаном кадило.
Сидить — латає штанину́
(Не держиться і нитка в голці)
І мріє він про добровольців,
І згадує старовину.
І ось в його «святій» уяві
Кіннота струнко пронеслась.
Крізь блиск погон, шабель, лампас —
Своїх спасителів пізнав він.
Та раптом — що це? Постріл десь...
Варфоломей застряг в віконці —
Летять на конях добровольці...
Шепоче піп: «Христос воскрес!»
І в мент на вулицю з хрестом.

Збудився дух вогневий миттю,
Тепер він рясу оксамитну
Замовить, як колись-то, знов.
Спинилось військо: «Перемога!»
Уже роздався постріл десь,
Ідуть, цілують божий хрест,
Захрясла військом вся дорога.

II

Та що це сталося? Гомін стих,
Здіймають шпори і погони...
Невже їх ворог знову гоне?
До чого ж тут безпечний сміх?..
Кричить один: «Чудово, ловко,
Ви грали просто як артист.
У вас є хист.
Червінець вам за кінозйомку!»

1927

І м'язи ці — напружено міцні,
Що німо сплять, мов порох у набою...
Готові в бій. І радісно мені
Цією йти великою добою.

Думки, папір, чудовий атрамент.
Мое перо — багнет міцний із криці.
Хіба не я, сьогоднішній студент,
Назавтра стану червоноармійцем.

Одеса
12/І 1928

АВТОБУСОМ У МАЙБУТНЄ

Пусто не пу...
Сто пудів у тілі.
Був у степу
Один. Один.
Навколо ви
Дно синяви тині,
Зелень трави
Та ві-тру дзвін.
Десь відлітали
Й тали літа,
Ли-шали журбу
І радість теж.
Гей, перестань.
Ми ж линемо в далі.
Наш автобус
Не знає меж.
Ой там не се...
Ласкаві комуни,
Там не міста —
Динамо днів.
Це ж той музей,
Що зветься минулим,

В серці моїм
Зімлів, зітлів...
Пусто не пу...
Сто вольтів у тілі!
Наш автобус
Летить у млі.
Та й у майбутнє,
Повне надії.
Та й у майбутні
Буйні дні...

Одеса
14/III 1928

РОЗСТРІЛ

Коли повстанськими загонами
Проскачуть у минуле дні,
І плуг років зоре чоло мені
Й посів засіє сивини —
Тоді так весело згадаються
Ті дні, коли я ще малим
У гніві йшов палити палаци
За мир окрадених хатин.—
І як онуки в дитбудинкові,
Торкнувши просідь бороди,
Мене питають: «Як бандитів ви,
Дідусю, били молодим?»
Я сяду з ними під тополями
Біля будинку — на траві
І, мов стрічки, розверну колії
В часи повстань — в дні бойові...
Було нас троє... Ніч травнева
Ласкаво зорила з небес.
А ми на конях, мов сталеві,
Поволі плили з вогких плес.
Десь пахло м'ятою і кров'ю,
Прийшов з діброви вітерець

І нам шовковою рукою
Торкнувся бережно до серць.
І ми, мов тіні, у розвідку,
Назустріч — верби і тини,
Та раптом: «Стій, куди і звідки?..»
На диби кінь... і крик: «Гони!»
Майнули втинки, кінь в копита...
Затьохкав раптом кулемет...
Мигнули верби... А бандити
Уже забігли наперед.
І з того часу все померкло.
Лиш пам'ятаю — мов крізь дим.
Чи рік, чи мить вогню і пекла,
А потім нас кудись вели.
Привели в ліс, блищали роси,
Ще промінь місяця не згас,
А вітер пахощі розносив
І оглядав востаннє нас...
Бо смерть бандитськими очима
Впивалась тугою до серць, —
Тікайте — радили кущі нам...
Та раптом постріли й... кінець.
Поблідла ранішня зірниця
Й росою впала над ліском...
Побитих червоноармійців
Кати присипали піском...
Прокинувся, — намацав трупи,
Щемів розтروщений висок,
А в роті — кров, побиті зуби,
А в роті спрага та пісок
(Жахливий сон і досі сниться).
«В роботу м'язи». «Добрий день!»
І знову червоноармійцем
Я повернувся до людей.

Минулі рани час загоїв,
Давно скінчив я робітфак,
Та на могилі — наче вчора
Червоносяйний сіяв мак.
Навколо — творчий темп і рокіт,
Залізо йде на зміну сліз,
Щодесять років — десять кроків
У край весни — соціалізм.

Одеса
8/VIII 1928

ВЕЧОРІЄ

Пли-ве-сла-ми-ве-чір,
Ледве вії мружить,
Синяву мережить
Хмарами байдуже.

Тихо ти... Холоне
Обрій злотожеврий
В пристані-долоні
Простині рожеві.

Глянь-мо-ре-сто-рани
В літеплі відбило,
І ковза в безкраї
Пароплав безсило.

Хоче у безмежі
У казки заплисти.
Стежать міста, вежі
Й хмарки золотисті.

Прощавай же, милий,
Може буря буде.

Сколихнуться хвилі,
Мов коханки груди.

Замутять бурдою
Хмарки бородаті,
А вітри з водою
Будуть танцювати.

Збісять дикі вали,
Загримлять поганці,
Може, й пароплава
Дно візьме у бранці,

А тим часом вечір
Мрійно зорі лічить
І встає стареча ніч.

1928

*

ГРІЄ

Вчора ще чорними птахами
Хмари летіли над дахами.
Дихали мертвою кригою,
Сипали сніг на панелі...
Нині ж у синій шинелі
Радісно провесна дихає,
Промінь шовково-весняний
Глянув.

Згинули дні-звірі,
З вірою, в гості — тепло.
Площі полоще вітер.
Літрами в жили — кров.

Сонце радіє: «Весна».
Я ж йому: «Ні, не вірю».
Хмарка на сонця лиці золота
Рвійно промчала, мов юні літа.
Сонце радіє: «Весна».
Тане в устах:
«Не вірю...»
Що вона скаже? Я вуха наставив,

Слухаю:

Грає... Гріє...

Вчора ще чорними птахами
Хмари літали над дахами.

1928

ПІСНЯ БУДНІВ

Будівництва будні. Ви так швидко йдете.
Кроки до нового певні і тверді.
Не стогніть на лютнях, співаки-поети,
Припиніть ви стогін, ми ж бо молоді!

Вдалині могутній день Комуни зорить.
Праця, розум, роки — ось її путі.
Будівництва будні, вас ніщо не скорить!
До Комуни кроки — певні і тверді!

1928

У ПЕРУКАРНІ

Розкрий хоч трошки груди, краваткою прикриті,
Ще, може, в них жевріє хоч натяк на борню.
Сьогодні ти у бруді, а завтра—«самокритик»,
Покаявся й сміливо отримуєш платню.
Ти так «во время оно» і в церкві сповідався,
Мій милий міщанине—Гомере Гоморой,
Ти знову в ресторані, і в цім твоя мета вся,
Ти завжди, як і нині, за спинами герой.
Я бачився з тобою сьогодні в перукарні,
Ти мріяв про червінці, про меблі й манікюр.
І в мрійному напої не бачив командарма,
А він прийшов в шкірянці, за поясом — кобур.

1928

НА ЗАХІД ПРИВІТ

В бруді
Підвали
У груди
Запали,
В нетрях
Запілля,
В запалі
Вони.
Зернята
Волі
В серця їм
Запали.
Їм не злякатись
І ката війни...
Їм не схилатись
Покірно від кари.
Люто,
Суворо
Проллють
Вони кров.
Стануть
До бою

З ненавистю
В парі,
Лиш після бою
Буяє
Любов.
Прапором
Сяють
Червоні
Кришталі,
Кров'ю
Стікають
Рубіни-огні..
Вісники
Жовтня
Над світом
Літали,
Блиском
Побризкали
Близькїї
Дні.

1928

«ДЛЯ ШИРОКИХ МАС»

Присвячую авторам поезії для поезії

Понад Бугом ген, ген...
Гречки білий тин,
Кутаються в зелень
В закутках хати.
Понад Бугом луки,
Тихо, дико так...
Дай-но, дай-но руки —
Дихає вода.
Золотане захід,
Блакитоне тінь.
В синім дзвоні птахів
Чути зоредзвін.
Дівчина по коні
Стежкою іде,
Тільки очі чорні
Та лице бліде.
— Добрий вечір, хлопче!
Кажуть, ти поет.—
Ї заховала очі.
Вії — очерет.

— Прочитай же вірша,
Коли це для нас.
Кажуть, ніби пишеш
Ти, як той Тарас.—
Зошит розгортаю.
Що ж їй прочитать?
Чи про зоредалі,
Чи про злоторать?
Все чужинцем дише,
Близький хтось погас.
— Прочитаю вірша
«Для широких мас»...
Понад Бугом ген... ген.
Гречки білий тин.
Кутаються в зелень
В закутках хати.
Золотане захід,
Блакитоне тінь.
В синім дзвоні птахів
Чути передзвін.
— Досить!— мовби в нерви
Вперла сто мечів.
Шкода і паперу,
Шкода й олівців.

1928

МІСТО ВНОЧІ

Чорне небо розбризкало чад
І придушено дише: «Душно...»
У примружених темних очах
Так жагуче і так непорушно.

Вітер вісті з-за моря несе
І акаціям шепче: «Повірте,
У Криму засіда КСМ
Під чорнявими гілками
мірти».

Ну, а я іще вчора в степах
Гладив коси русяві пшениці
І приніс, не розхлюпавши, пах
До панелей, заліза та криці.

Тінь від кранів на воду ляга,
У порту елеваторів віти...
Не любити вас, кажете, га?
Як же можу я вас не любити!..

Ліхтарі, мов намиста разки,
Осипають кварталів каскади,

Місто слухає ночі казки
Небувалої Шехерезади.

Слухай, місто! Минуле твоє
Є «Перлиною Семіраміди»!
Лиш екран навмання відіб'є
Пережиту романтику й міти.

Та тепер ми під звуки пісень
Будівництвом ті спогади стерли,
І сучасне в тріумфі несем
По цеглині у кожному нерві...

При кордоні шепочуться там...
Тихше, будьмо щохвилі на чаті...
Та від творчості хочеться нам
На всі груди не раз закричати.

А тим часом навколо все спить,
Тільки б'ються під берегом води
Та в диму випаровують піт
Димарі животворчих заводів.

Чорне небо розбризкало чад
І придушено дише: «Душно...»
У примружених темних очах
Так жагуче і так непорушно.

Одеса
16/VIII 1929

БІЛИЙ ПАНЦИРНИК

I

Лопотять переплетені паси,
Мов у вітряний день прапори,
І кружляють трансмісії в вальсі
Під мелодію дивної гри...
Над верстатами лиця похмурі
(Стружка кільцями йде з-під різця),
А в стрункої, похмурої Шури
Не спливає увага з лиця.
Враз гудок повногрудий, кошлатий
Нагадав, що обідати час,
Перейшло гуркотіння верстатів
При зупинці

від альту

на бас...

Загубилася в натовпі Шура,
В шарудінні, в веселих піснях,
А надворі вітри — на бандурі
І весна свій розвішує стяг...
Ланцюгами видзвонюють крами,
До вагранок підносять харчі,

Ну, а Шуру — немовби хто ранив.
В її погляді — гострі мечі.
Її зір якісь рештки натрапив,
Це був панцирник, сила і рух.
А тепер залишився лиш напис:
«Белый сокол»,

а нижче —

«На брухт...»

І згадались роки хуртовинні,
Що летіли в диму шкереберть,
А між ними — червоні лавини
І кривава,
заюшена
смерть...

II

Передмістя в бреду і у бруді,
Після бою — кошмарна ніч,
Там чиїсь переїхані груди —
А тут голови сплять чиїсь...
Наче все навкруги завмерло.
Та накинувши вдвох шинель,
З ресторану бредуть офіцери,
Кленучи темноту й панель.
І нараз під вікном зупинились,
А з вікна — золотистий світ.
Там дівча
за фіранкою
миле

18 чи 20 літ.

І стоїть у одній сорочині,
Соковита така, струнка,
Від волосся на тілі — тіні,

Біла-біла пухка рука.

Раптом —

брязъ!

!!!

І вікна не стало...

Офіцери в кімнаті. Стань!

Їхні руки — немов зі сталі —

Обхопили її за стан.

Одна мить боротьби й натуги,

...Білі зуби,

і кров

з руки..

Це ж вона за вікном:

— Катюги!!!—

А вони навздогін.

. . . . .

III

Як вернулась — бриніли сльози.

Повні груди вогню образ.

Лиш самотньо білів на підлозі

Офіцером забутий наказ.

Підіймалися груди високо,

А з наказу на серце — муть:

«Бронепоезду

«Белый сокол»

К часу красным отрезать путь...»

А в вікно у розбите — вітер,

А в вікно у розбите — сніг,

Одягнулась, накинула свиту,

Взула чоботи з батьківських ніг;

Прочитала утретє наказа

І пірнула у темну ніч.

Полетіла — рішивши одразу —
На новий,

незвичайний

клич...

. . . . .

Вона вмітиме так і стріляти,
Як до печі саджати горшки.
До братів, партизанів, завзято
Через поле домчить навпрошки.

IV

Розгулялася в полі пороша,
Лиже рейки,

повзе

вужем...

А дротів придорожня сторожа
Так іржаво і тоскно рже...
Мов мана у сталевім кожусі,
Сірий панцирник суне в вир,
Вороги там, а може й друзі,
Придивляйся!

Не вір!

Не вір!

Ген від насипу — кабель до лісу
І протяжний таємний свист,
Враз сплигнув кочегар з машиністом.
Потяг суне

на смерть.

На міст.

Одна мить — фейерверком вибух...
Замість мосту —

провалля

й дим...

І несеться
у вир
невпинно
Паровоз
і вагони
з ним...

Розірвалися з тріском набої,
Розлетівся трісками сміх.
Ухнув берег замерзлий з болю.
Свіжі трупи вкриває сніг.
Партизанка стоїть, завмерла.
Розтулила бліді уста...
А відтята рука офіцера
Вже не стисне її за стан.
Партизани поринули в бурі,
Ну, а «сокіл» зарився, ліг.
І стоять мовчазні кучугури,
А навколо
сніжинки...
сніг...

Проминули роки хуртовинні,
Що летіли в диму шкереберть.
Зупинились червоні лавини
І кривава — заюшена смерть.
Партизани вернулися з бурі
Оживляти руїни примар.
Не стоять мовчазні кучугури,
Не чорніє з-за снігу димар.
Вона рада! Схвильовано дише,
На устах переможний салют:
Це ж романтику днів її пишних
На машини міцні переллють!

Одеса 3/II 1929

ГОРЯТЬ ОГНІ...

Горять огні
Напередодні Жовтня,
У кожному серці,
В кожному вікні...
Мов панський лад,
Осіньне листя жовкне,
Ї горять огні!..
На вулицях
У присмерку червонім
Бадьорий шум
І праці прятий пах.
Святочно так,
І леться срібний гомін
На вулицях.
А вдалині,
Де димарі за містом
Підвелися
І зорять на лани,
Горять огні
Індустрії намистом
Удалині.
Навколо все
Чітке, міцне і строге,

Експресом ця епоха нас несе,
Мов КА-ЕС-ЕМ,
В триумфі перемоги —
Навколо все.
Пролетарі
З селянами повстали...
Чи чули ви,
Історики старі,
Щоб без царів
Країну збудували
Пролетарі?
І через те
Так радісно і просто
Приймаєм ми
Із заходу гостей,
Скажіть панам,
Хай пиняться від злості,
Що ми ростем.
Ми труд і піт
Дамо на Дніпрельстани.
Зі сталі ми
Новий спорудим світ,
Бо сили в нас
В залізних м'язах стане —
На сотні літ!
Ми в дні несем
Проміння на долоні,
Крізь КА-ЕС-ЕМ.
Семигодинний день,
Крізь п'ятирічку,
Тракторні колони
Вікам несем!
Гей, сонце, грай
На релях соковитих,

Напій теплом
Мій визволений край,
Із бідних ми,
Та найбагатші в світі,
Гей, сонце, грай!
Горять огні
Напередодні Жовтня
У кожному серці,
В кожному вікні...
Мов панський лад,
Останнє листя жовкне,
Й горять, горять огні.

7/XI 1929

СТЕП

Шумує степ —
Колиска урожаю.
Колосся дзвонить,
Радісно росте,
Навколо все —
Знайоме і просте.
Та простір цей
Безмежністю вражає.
Шумує степ!

Ти знов встаєш,
О сонце, мій ковалю.
Під блиском іскор
Сутінь розтає,
Немов роса...
Плуги десь місто лле,
А тут земля
Колосся наливає,
Колосся — є.

Шумує степ.
Хліби змінили тирсу,

Як воля й рух
Змінили панський цеп.
Нова ж доба
Комунами цвіте,
А трактори
Гримлять не тільки в віршах...
Шумує степ...

І кожний рік
Буятиме зростання.
Зіллються всі
Потоки в русла рік...
(Історія ніколи не вертає).
Врожай тоді
Не зрідка завітає,
А кожний рік!

1929

ЖІНКИ

Розділи з поеми

I

Відчинена школа, робфак,
Кожна дівчина, кожна жінка
Повинна засвоїти фах
(Крім кухні і віника).
Бо інакше і бійка, і мука,
Бо інакше буває і так:
    трах, бах.
    Розлука.

... Ми не повинні чекать від природи
Незаслуженої нагороди.
Праця,
    наука,
        спорт,
Дасть нам і розум,
І тіла, Афродіти варті.

Гниль непотрібну за борт,
Як у колишній Спарті.

Геть парасолі. Хай сонце
Ваші тіла лиже,
Влітку на пляж,
Взимку на лижі,
Ідіть,
беріть,
належний вантаж!

II

Трапляється часом таке:
В друкарські гранки
Вривається чуття м'яке
Поета до міщанки.
Сидить він в театрі чи в клубі,
Йому її очі любі.
Радісно музика грима,
На сцені якийсь там «Червоний мак»,
І, може, він думає в риму,
А може, й без рими,
Але приблизно так:
«Досі я писав про радість
Творчих днів СРСР.
(«Та почав ти розкладатись»,—
Хтось гукне мені тепер).
Я писав про бій, тачанки,
Про красу нових горінь.
Та невже я до міщанки
Злину славити кармін?
Може, славитиму очі,
Чорну, чортову, красу,
Й на руках її охоче,
Може, в безвість понесу?»

Як захоче власну ліру
Мати, мов канарку й бант,
Може, я і дам в офіру
Йй назавжди мій талант...»
Що це? Що зарокотало?
(Зникли мрії голубі).
Це куються магістралі
Небувалої доби.
Чуєш ти, мігренно-горда,
Маркізетова мадам.
За твою прекрасну морду
Я й рядка тобі не дам.
Знаєш ти, що впали пута,
В нас не буде більш калік,
Кожна жінка мусить бути
Незалежний працівник.
І як ти шукаєш мужа
Як утриманця собі,
То плазуй же і заслужуй
Ласки пана до раби.

III

Усякі бувають жінки
(Оточення, праця, природа...),
А звідси — у деяких врода,
А в інших ума вінки
(Найкраща в житті нагорода).
Але є й такі,

в яких

На грудях вогнистий КІМ.
Проти образи — погроза,
Проти чуття — думки.
Усякі бувають жінки.

Щоб комунівські вчити й глядіти¹.
Пам'ятаю: приїхав на з'їзд.
«Де тут школа така Охматдиту?»
Показали. Заходжу в під'їзд,
Щоб тебе біля входу зустріти
І засипати цвітом привіту.
Так запально твій голос бринів,
Коли ти викладала новини.
Ти тоді оповіла мені,
Що відомі тобі «вітаміни»;
О наївні, прекрасні хвилини...
Дні наткали багато подій.
Ти недавно закінчила школу
І в комуні працюєш новій,
Все цвіте біля тебе навколо,
Ти ясніша не була ніколи!
Восьме березня — свято твоє.
Ти так радісно пишеш про нього.
Це ж тебе до рядів ВКП
Провели у цей день перемоги.
Вір, жіночої ночі чадру
Промінь волі поверне в огарки.
Пробує над світом бурун
І відійдуть в архів куховарки,
Перед світлим
ім'ям
комунарки.

---

¹ Мати поета, комуністка, завідувала дитячим садком у комуні ім. Карла Маркса на Одещині. В 1942 році розстріляна німцями.

IV

Я не берусь
Розгортати історії
Про стародавню Русь
(Хоч були й тоді пошани варті
Бунтарки зоряні,
Як новгородка Марта).
Та жодна історія в світі
Золотом літер своїх
На шпальтах не зможе відбити
тих

усіх,
Що більше дали від якоїсь там Донни.
Ім'я у таких —
Мільйони.
І кожна із них,
Коли не слаба,
Є працівник!
Наша доба — велика доба.
Великий,
могутній
вік.

Грудень 1929

РИКСІ

Богомільний Терза
У зеленій чалмі,
Бородатий Терза —
Гроза.

Як іде по землі,
То здригає земля,
Не один перед ним
Зомлів.

А сусіда Алім —
Має доньку й козу,
А не має землі
Алім.

Як побачив Терзу,—
Мов пожежу вві млі,
До землі хиле спину
Стару.

І сказав раз Терза:
«В тебе донька й коза,

В дочки зір — бірюза,—
Беру».

Йї тринадцятий рік,
А старий чоловік
Вже рокам загубив
І лік.

Б'є маленьку Риксі
Бородатий Терза.
І німі до Риксі
Усі.

Панував і терзав,
Доки в чорній косі
Сивини не знайшла
Риксі.

Але ось довелось
Йї почути якомсь,
Що розбуркує ніч
Ілліч.

А сердитий аллах,
І весела Риксі,
А в Терзи ув очах
Жах.

Стали бідні усі
Під червоний під стяг,
Що спереду в руці
Риксі.

Йде крізь бурі і грім
Без чадри на лиці,

Тільки в зорі палкім
КІМ.

Дні минули. І ось...
Місто. Північ. Мороз.
Чую — хтось розмовляє
Про тсоз.

І в північній красі
Стрів я зір-бірюзу.
Залишила Риксі
Терзу.

Усупільнив козу
Її батько торік,
А в Риксі чоловік
Авзул.

Разом учаться тут,
А скінчать інститут —
Плід наук понесуть
На схід.

І здригається світ,
Прокидається схід,
Сурми вирок несуть —
На суд.

Не повернеться гніт.
Іллічів заповіт
Кличе жити нарід
Без пут.

АЕРОПІСНЯ

Аеродром...

Урочисто пілот

Спокійний зір

Сховав під окуляри.

Готове все.

Рухнув ричаг

І от —

Рвонуло в рев,

Закирувало в хмари!

Дерев корони,

Мури і шляхи,

Мигнуло все

І долі провалилось.

. . . . .
А люди стали ніби дітлахи,

Лиш обрій вшир і вдаль простягся,

виріс...

Заглухло все.

Лише один мотор

У морі хвиль повітряних панує.

Простягся вдаль

Невидний коридор...

За обрії,
Туди, навколо кулі...
Ген поїзд суне низкою намист
Через ланів
Колгоспівські
Квадрати.
І на мосту
Пускає машиніст
У свисті пари —
Лагідний плакатик.
А далі місто:
Пнуться димарі,
Щоб наздогнати спритного пілота,
То він пірна
У літеплі
Вгорі,
В височині
Орлиного польоту.
Облита сонцем радісна земля —
За працею
Підводить дужі груди.
Машинами
Оздоблені поля
Врожайми красуються повсюди.
Налите серце,
мов вагранка, вщерть
Над нивами колгоспівськими висне,—
П'є сік життя.
Не зрозуміла смерть!—
Бо вся істота —
Це єдина пісня!
Чи ти чула? Я лечу!
Поле, чоловічки...
Зором землю толочу,

Ген в долині — річка...

Ніч...

Карлючкою навис
Над землею місяць,
То, задерши вгору ніс,
Карлик хмаркою поліз.
Таємничі в небі урни,
Зліт у золото фанфар.

Лунко,

Зоряно,

Лазурно...

Крізь пухкі серпанки хмар.
На зурні зурнить мотор,
Сонця постріли в упор!

Сходить сонце,

Струни «Брень!».

Вибруньковується тон цей.

Тінь тікає...

А ген-ген —

Простяга долоні день...

Сонце!

Оце і все...

Замовкла рвійна гра.

Пливе «К-5», плануючи додолу.

Здорово, земле!

Здрастуй, дівора!

Трава!

Аеро...

дром...

ЗАКЛИК

Ідем в ковальський цех
Думки загартувати.
Ідем в токарний цех
Обточувать пісні.
Хто сміє в наші дні
Заводом гордувати,
Сонети пишучи
Безкровні і пісні?

Звичайно, любим ми
І моря шум, і місяць,
Що стежку золоту
Від обрію простяг...
Та не про них тепер,
А про ударний місяць,
Про труднощі, промплан,
Про цехи і про стяг.

Хай ворог причаївсь,
Ушкодити поклявся,
Ми викриєм його
Ударом цифр і м'яз!

Дано лиш тільки нам —
Могутній юний клас!—
Перемагати все
В ентузіазмі мас.

Ми вихідний свій день
Кладемо на широкі
Будови. Кожний крок
В історію ввійде!
Ми ніч не доспимо,
А на десятки років
До сонячних комун
Наближуєм свій день.

Зі словом запальним
Ми станемо на варті.
Напишем на серцях
Плакати розписні.
Ідем в ковальський цех
Думки загартувати,
Ідем в токарний цех
Обточувать пісні.

1930

ДЕМОНСТРАЦІЯ

Ідуть...

Ідуть...

Ідуть...

Тисячі, дужих

Тисячі.

Сила така собі путь

Навіть у скелі

Висіче.

Путь собі сила така

Зможе прокласти

Ї над зорями!

Все ми гуртом

Переборемо.

В нас робітнича рука,

В кожного серце

Гука:

— Я вартовий,

На варті я!

Все подолає рука:

Наша велика

Партія!—

Лави ідуть,

Ідуть...
Висипав рій
Із завулку.
В непмана
Здушена лють.
Гине куркуль
З підкуркуликом...

* * *

Йде чотирнадцятий рік,
Лавами йде
Демонстрація!—
В сонце несуть прапори
Руки,
натруджені
працею.
В сяєві СРСР
Линемо,
линемо
радо ми.
Грає музика серць,
Лунами котиться радіо.
Лави
ідуть,
ідуть...
Тисячі, дужих
Тисячі!
Сила така собі путь
Навіть у скелі висіче!

1930

МИТЯ

Під ногами
Шугає вітер
І вужами
Плазує сніг.
Всі спішать,
А безногий Митя
Не спішить,
Бо не має ніг.
Чути кроки...
Веселі крики...
Ех, коли б він
Ходити міг!
Митя чистить
Чужі черевики,
А в самого
Немає ніг.
Проїжджає авто:
— З дороги!—
Та немовби
На глум, на сміх,
Об панелі
Вистукують ноги.

Ну, а в Миті
Немає ніг.
Пам'ятає:
Голодна Одеса,
Залізниця...
(Згадав і стих).
Замість хліба
Попав під колеса
Й з того часу
Не має ніг.
Він, здається,
Ніколи не плаче,
Хоч і в погляді
Мало втіх.
І на кожному
Футбольному матчі
Біля сітки
Сидить без ніг.
Якось вдарився м'яч
Об камінь
І до Миті нараз
Підбіг.
Відштовхнув його
Митя руками,
Бо у нього
Немає ніг.
Під чиїмись
Ногами вітер
І болото
Плює з-під них,
Ну, а Митя
Немов не вмитий...
Ще тому,
Що не має ніг.

А навколо
Все ноги й ноги...
Та здається,
Мільйони їх.
І клекоче
Придушений стогін:
— Чом у нього
Немає ніг?—
У пасажі
І крики, і кроки
(Ех, коли б він
Ходити міг!).
Митя чистить
Чужі черевики,
А в самого
Немає ніг.

1930

ЦИФРА 5

Пам'ятають: бідак пересічний,
Кожний наймит
І робітник
Про криваве
Дев'яте січня
І про п'ятий
розп'ятий
рік.
Ще спереду
багато років,
А позаду їх —
двадцять п'ять.
Ті минулі
страшні уроки
Будуть внуки —
Повік вивчать.
І маленька
звичайна цифра —
Цих 5 пальців на грубій руці
завжди будуть
За символ вихрів
Для прийдешніх
нових
борців.
Ми зірвали свої перепони,

Розстріляли давно царя,
А на заході
    й досі гапони
Розстрілюють пролетаря.
Хай востанне
Шакали й тигри
Скалять зуби
    під крик
        проклять.
Всі країни
З'єднає цифра.
Ім'я цифри
Звичайне — 5!
Над світами
    іде світанок.
П'ятикутна
        встає зоря.
Блиск металу,
Очей, вагранок!
В кожному серці
    киплять моря.
Цифра 5 — це для нас
    п'ятиденка,
П'ятирічка — спереду в нас.
Хтось на цитрі
Доларів бренька,
Та не купить прозрілих мас.
Хай востанне
Шакали й тигри
Скалять зуби під крик проклять.
Всі країни з'єднає цифра,
    Ім'я цифри —
        звичайне:
            5.

ЗИМОВІ ШКІЦИ

НА СЕЛІ

Зима надійшла
І суворо нахмурила брови.
Від того поснули діброви
І над обрієм звисла шаль.

Жаль за минулим літом
(Спогад у млі там),
Бо нудьгою налите поле,
    Німа борозна.
І здається — ніколи, ніколи
Не прийде весна.

Так здається,
Бо трактор пірнув у гараж,
(На снігу тимчасово
Поставивши крапку),
А хаті — ніби сиву
Насунули шапку,
Як в епоху чумацьких маж.

Перший сніг
Без доріг
Навмання блука,
Такий свіжий, такий молодий,—
Соковито-лукаві яблука.

День у ритмі співає, горить:
Розберіть,
Розділіть.
Хто працює в степах
Та на фабриках,
Хто на гойний цей плід
Лив свій піт.

І в істеричі карка куркуль:
«Не зачіпайте руками,
Це я плавав
Соковиті ці яблука...»
І чека «фараона» з гарапником,
І благає у господи куль.

Та ніякого господи в небі нема.
Лиш біліє зима,
Лиш мізеріє розпач куркулика,
А навколо, мов в сонячних вуликах,
Виростає піднесений гул.

То до весен готуються лави рясні,
То удари серцець і усмішки ясні,
То пісні по сельбудах бурхливі,
Де недавно бідак ліз у злиднів намул,
Там сьогодні рясніють сузір'я комун,
Там сьогодні встають колективи.

У МІСТІ

Хтось блукає сумний вулицями
(І чого б я блукав?!),

Щоб в самому собі

Винаходити ями,

Сов окатих лякати та гав...

Йдіть до лав!

Де розклеєні срібні плакати,

Де клекоче бурхливий вулкан.

То робітники йдуть працювати,

Мов лавина — їх кров палка!

У змаганні полки з полками

І гукають:

Друкуй!

Брукуй!

Зі слів пісні золототкані,

З каміння будівлі будуй.

Молотом бий,

Бий молотками,

Виковуй сталеву добу.

Зима надійшла і нахмурила брови.

Рукави засукала до м'яз

І гука:

Зачерпни молоді крові

Й рознеси по артеріях мас!

ПЕРШОТРАВЕНЬ

Нивами йдем
Комунними,
Межі розорені сплять.
Сонячний променю,
Струменю мій,
Рви стару гать!
Досі не знав
Стільки радості я,
Сонце сміється мені.
Друзі за владу,
За Ради стоять
Муром по кулі земній.

Сняться про волю
За гранями сні,
Там, де і мряка, і гніт.
В день роковин
Соцзмагання й весни
Шлем їм трудящій привіт.

Йдемо путями
Забризканими,

Кожна цеглина в крові,
Встань, пролетарю,
І різко, як ми,
Пути всесвітні зірви!

Ще заговорять
І зорі німі,
Рокотом вилетється з міст:
— Вмре під сталевими
Боронами
Пан,
    дефензива й фашист.
Хто ще?..
    — Єфремов?
Пророк ти кому?!
Тому, що кров пити звик?
Ти
    експонат
        з паноптикуму!..
Лютий панок—поник.

Гей, розгортайся
І повинню сяй,
Сило змагань і горінь,
Творчістю ми
Переповнилися,—
В кожному голосі — грім.

В ґрунті ми стелимо
Тракти, рови.
В небо росте небосяг.
Квіти несемо ми
Тракторові,
Ось він гримить у вінках.

Небо трясеться,
Мов ляканий кінь,
Зріст п'ятирічки — не жарт.
Сили крокують.
Вояки які!
В кожному погляді — гарт!

Ікла заляті
Роздробимо ми,
Хто посягне на наш план!
Йдемо шляхами оздоблені ми
В рокоті,
                    громі
                            змагань!

1930

ВСТУП ДО ПОЕМИ «ПРОЦЕС 17-ТИ»¹

Щодня ідучи
Повз бульварний район,
Стаю і сумую при згадці:
Це ж тут
Найстрашніший
Відбувся терор...
На мрамурі цифра «17»,
А нижче накреслено
Дев'ять імен,
Забризканих власною кров'ю.
Їм тільки б рости
І творити цей день
Міцною своєю рукою.
А мури похмурі
Усе маячать,
Замкнувши в підвалі розпуку.
І вгору тіка
Мовчазна каланча,
Здіймаючи в розпачі руки.

---

¹ Пам'яті 17 одеських комсомольців, замучених в роки громадянської війни білогвардійцями.

Ми мусимо їхні
Імення в серцях,
Як воду в пустелі, щадити.
У цих комсомольців
Забрали життя.
Вони ж були майже ще діти.
Снують перехожі,
Трамваї бряжчать,
Навколо йде радісна праця.
Лише остовпіло
Стоїть каланча
З печальним відбитком «17».
Та нам хіба юним
Кривити уста:
За план п'ятирічки —
До бою!
Ось друг мій прислав
Із Донбасу листа,
Він пише:
«Працюю в забої.
Покинув вишивані
Стьожки стежок,
Вишневі садки біля річки...
У шахті виконує
Мій обушок
Накреслений план п'ятирічки.
За це я віддам
І здоров'я своє,
Й життя, коли буде потреба.
Нас тисячі в шахті
Щоранку стає,
Ясне покидаючи небо.
Кінчили роботу — і знов «на-гора».
Привітно всміхається місяць.

Замурзані лиця,
Лиш очі горять,
А нас же таких — 10 000.
А ввечері йдемо
До клубу гуртом.
«Страждає» шахтарська гармошка.
І чуєм щоранку,
Як м'язів бетон
Росте і міцніє потрошку.
І гордий своїми
Синами Донбас.
Героями повна країна.
Та це ж комсомолії ентузіазм
І гідна 17-ти зміна!

1930

ЗАЛІЗНИЦЯ

Покотили... і в серці отак —
Ніби ток або лапкою котик.
То колеса з думками у такт
Відчеканили радісний дотик.

У вікно зазирнули вогні
І пірнули, немовби у море.
Тільки морок чорніє у млі,
А напроти біжать семафори.

У нові, невідомі путі
Потяг лине в скаженому танці,
З димом іскри летять золоті,
Ніби мрії до зоряних станцій.

Ех, вези, не спиняйся ніде,
Поки серце не вихлюпне: «Годі!»
І полине туди, де гуде
Рій омріяних юнню заводів.

Чуєш, місто, до тебе іду,
Щоб металу налити у груди,

А тобі свою кров молоду
Перелити в могутні споруди.

Лине потяг. Дорога у млі.
І лоскоче незнаного вістря...
За вікном в оксамитній ріллі,
Ніби сніг — фейєрверкові іскри.

. . . . .

І скриплять ресори
Під вагою тонн...
Втоми сині зорі...
... Сон...

1930

НА ШЕВЧЕНКОВІЙ МОГИЛІ

Реве Дніпро,
Несе до моря кригу,
Немов уламки давньої доби.
Отак і ми,
В минулому — раби,
Розбили щент стару свою кормигу...

* * *

І тут тепер
На Канівській горі,
Де сонячні розлито акварелі,
Тарасові зібрались піонери
Розповісти про тсоз і трактори:
— Родились ми
У рокоті повстань,
І через те в серцях у нас горіння.
В ЦК тепер
Працює Катерина,
А на порогах виріс Дніпрельстан.

Удень — на праці,
Ввечері — в сельбуді
Читаємо газету і «Кобзар».
Іще вчорашній
Наймит-плугатар
Сьогодні в нас буде вже споруди.
Не раз пани
Розкраяли лоби
Об нашу міць, об молот,
Серп і книгу.—
Реве Дніпро,
Несе до моря кригу,
Немов уламки давньої доби.

Канів, 1930

СТАЛЕВА ПОСТАТЬ

Помер наш учитель...
Померкли задимлені далі,
Ушосте вертає жалоба в серця.
І вітер ушосте
Співа про безсмертя титана.
Він піснею витер
Росинки з лиця.

* * *

Хіба він не бачив,
Як плачуть обличчя сталеві,
Об'єднані духом майбутніх віків.
Їх Ленін покликав,
Щоб вирвати ікла у левів,
І встали полки,
Встали сотні полків!

. . . . .
Злітають сніжинки...

В ОБІЙМАХ МІСТА

Вулиці у лице цілували мене.
Цвіли вогнища... Вогники, зорі...
Стіни — тіні.. в п'їтьмі гуркотіння плине.
Загубився я в цїм коридорї.
Мїсто п'яне. І фарба на лицях густа.
До грудей мене тулить жагуче.
Не пустуй, не пести, не цілуй у вуста.
В мене настрої чудний і гнітючий.
Я кохаю твій блиск і суворість твою.
Ти ж не завжди закохане, ніжне.
Ось я зараз в обїймах у тебе стою,
Через мить, може, пхнеш мене грізно.
...Та нехай. Я кохаю тебе і за це..
Ти ж гармонія сили і духа.
Так люблю я схилатись тобі на плече,
Твою музику ввечерї слухать.
Так люблю я блукать вулицями вночі
Без мети, без бажання, без думки.
Милуватись, як тануть в огнях вулиці
І лягають під зорями струнко.
Так люблю я, як часом прожектор лизне
Лезом шпаги загублену хмарку.

Стрепетється вона, запалає вогнем,
Мов дівча після п'яної чарки.
Так люблю я стояти над морем сумним,
Як воно фосфорично-врочисте.
Коли з берега впали на воду вогні
І розбіглися срібним намистом.
А ген-ген між вогнів чорний дим димарів
І в порту, мовби привиди, — судна...
З моря сірий туман... звір сирени завив
Так серйозно, мов присуд на суді.
То маяк... (одноокий мінливий циклоп).
Його рев нагадав про минуле,
Як ревіли колись-то воли за селом...
І в село мене знов потягнуло.
Я вертався. З-за обрію визирнув день,
Ще дрімали над дахами зорі,
Вулиці у лице цілували мене,
Золоті вулиці, неозорі!

1931

БАГАТОМІЛЬЙОННИЙ

Очі юнацькі —
темний терен,
Очі юнацькі —
синій льон.
Ох, і очей же
зорів — зерен
Багатомільйонний батальйон.
— Дівчино, хто ти?
— Я — батрачка,
До комсомолу
мені якби...
— Руку, товаришко!
Ну, й чудачка.
Ти ж дочка
великої
доби.
— Хто ти, товаришу?
— Я забійник,
Нас не один
під землею
полк.

Сила зростає
міцна і надійна,
Вас об'єднає
ком-со-мол.
Слюсар,
забійник,
батрачка,
відкатниця.
Гей...
Робітнича молодь іде.
В грудях полощуться
сили плакати,
Ні, не було ще
таких
ніде.
Ну, і чого ж тут?
Дуже просто
Всіх поріднило
КІМу ім'я.
Скільки не глянеш —
займе простору
Багатомільйонна
юна сім'я.
Гей! Піднімай
лотоки естакадів,
Щоб вуглеспад
в ешелони потік.
Менше потоків
словесної патоки,
Більше вугілля
в невпинний потік.
Хто там зневіру
до виру
вилив?

Ви не один забивали гол.
В грудях ніколи
вогню не гасили
Сили,
що зветься
КОМСОМОЛ...
Вслід занепадник
дививсь вам завше,
Рот перекошував
зздрий сміх.
За комсомолом,
брюки задравши,
З них не один,
спотикаючись, біг.
Ось і Єсенін —
осінній колір,
Кволість і сум...
Та який
з них толк?
Може ж і я
Блукаю довкола,
Шляхи загубивши
в комсомол,
Згарки гіркі —
роки відраховані,
В хибах, ухабах
юні дні.
Тільки я знаю,
знаю чудово —
З вами творити
дано і мені.
Іти
будувати,
щоб кожний атом

Бетонував ваші дужі ряди.
З вами старе,
    як віки, бородате,
З вами і сонце
    без бороди.
Зорі —
    ери.
В мозолях долоні.
(Музику серця
    нотуй в протокол).
Вкрили землю
    колон батальйони,
Багатомільйонний
    КОМ-СО-МОЛ..

29/VII 1931

ЛИСТ

Товариство,
Я на Дніпрельстані,
Надзвичайні діються діла.
Все буя
У творчому зростанні,
Від вогнів Донбасу до села.
В день новий
Торуються дороги,
Крізь борню,
Крізь вибухи і тріск.
На піску підтоптаних порогів
Вчора я
З Безименським зустрівсь.
Навкруги — очам своїм не віриш,
Екскаватор,
    Поїзд,
        пароплав.
Він мені
Читав останні вірші.
Я, звичайно, дещо переклав.
Та йому
І нам усім

На зміну
До пера ударники ідуть.
Кобзарі
Своєї індустрії,
Що самі собі відкрили путь.
Вже нема
Такого й селянина,
Щоб не чув, як котяться гудки.
Йде нова
Сталева Україна,
Йдуть в боях
Гартовані полки.
Все буя
У творчому зростанні,
Від вогнів Донбасу до села.
Товариство,
Я на Дніпрельстані,
Надзвичайні
Діються діла.

1931

У ЛІСІ

Тріщать сучки, співають пили,
І пахне солодко смола.
Веселе вогнище пала,
Яке ми зранку розпалили.
Казки розказує казан
Старим дубам, немовби дітям,
А синій дим зникає за
Дубів дебеле верховіття
І шле додолу нам привіт...
А тут мурашка метушиться,
Та ще розтоптана суниця
Стікає кров'ю на траві.
Нам не до неї, в нас не те,—
Ми в хащі вдерлися, мов луни.
Хай тут також живе й цвіте
Ім'я прийдешньої Комуни.
Горить в гущавині кущів
Поміж шатрами на калині
Газета наша, що її
Моя бригада склала нині.
Десь гуркіт котиться здаля,
Аж ліс заслухався з незвички, —

То тягне трактором до річки
Дуби

товаришка моя.

Вона прийшла міцна й смілива,
Пропахла запахом смоли,
Коли сказали, ухвалили,—
То вже не зрадимо. Смали!
А щось не так, зімкне уста
Маленька наша трактористка,
Й лунає лісом грізна звістка —
То хрестить Христа без хреста.
Гукає, — робиш, то роби,
Ми ж хазяї земної сили!..
Гай-гай... Налякані дуби
Зелені бороди схилили.
Тож їх ця дівчина проста,
Ця трактористка юна Христа,
Звезе за іграшки на пристань
І сплавить десь на Дніпрельстан.
Несе Дніпро важкі плоти —
Докупи зв'язане поління,
Несе риштовання, мости,
Несе Донбасові кріпіння,
Щоб через тисячі віків
Сьогодні в шахті стойки білі
Впізнали в чорному вугіллі
Давно померлих прабатьків.
Сто років ріс у лісі дуб,
І виріс велетень-дубище.
Та з нього за одну добу
Зросло риштовання ще вище!
Аж в небо грюкнули дошки.
...Спинились хмари у нестямі.
Від робітничої руки

Земля вкривається містами.
У нас епоха перемог.
Хай люті погляди горять десь.
В труді народжується радість
Із мук перейдених епох.
Нас кутав день і ночі мла,
Ми сік беріз весною пили...
Тріщать сучки, співають пили,
І пахне солодко смола.

1933

СТЕПОВІ МАЛЮНКИ

Із Х. Вайнермана

1. Косовиця

День пала, вогнем розшитий,
Ніч опалу заступив.

І бадьорістю наліті,
Їдем ми жита косити
У степи.

На колоссі пил і роси,
Шарудить і дзвонить степ.
А ми косим, а ми косим
Ніжне жито, мов волосся, —
Золоте.

Заколисане колосся
Жде, очікує коси.
Дзвонять коси, дзвонять коси.
Гей, колосся, на покоси
Колеси.

У змаганні, в дружнім хорі
Спека й розмахи руки,

І бадьорій в житнім морі
Прокладає коридори
Колектив.

Сонця й жита повні жмені,
Піт на радіснім лиці.
Гей, вогненні!
Гей, вогненні!
Зажинайтеся в ячмені,
Пшениці...

2. Осінь

А осінь така золота...
У піні, у синяві моря
Хлюпочеться ще теплота.
На березі моря, в прозорі,
Де срібло скумбрії неозоре,
Де жаром горять помідори,
Хлюпочеться ще теплота.

А осінь така золота...
Залита вогнем листопада
І шелестом дише листва.
І бризкає іскрами, рада...
Мій погляд, мов сік винограду:
Там грона звисають із саду,
І шелестом дише листва.

А осінь така золота...
Я осені смак відчуваю
У яблуках винних... А там
Туман і сльота хай злітає,

Хай навіть і листя спадає,
Та осінь плодами палає, —
Ось яблуко гілка хита...

А осінь така золота...
Давно вже пройшла косовиця,
Та знов зеленіють жита,
От зараз обсіплеться листя,
Щоб знову на їхньому місці
І листя, і квіти барвисті
Розквітли, як наше життя.

А осінь така золота...
Закинуло кучері море,
Аж хвиля кипуча зліта!
В життя ми закохані; скоро
Навіки заручимось; хором
Гукаєм широким простором,
Гукаєм, аж хвиля зліта.

А осінь така золота!..

3. Ставний берест

Ставний берест, білий берест
До беріз — думками,
Цвіту юності іде ріст,
Лускає бруньками.

Поривання в юнім серці,
Як вино, шумує,
Ставний берест, білий берест;
Папороть сумує.

Ти полинула в долину
Полею та полинною,
На містку, де пін кипіння,
Я тебе зупиню.

Сонце вкрила хмарка хмурко,
Поле ж повне маю.
Я тебе, немов вивірку
Стомлену, впіймаю.

І цілунком серед ниви,
З кучерями льону,
Твою вип'ю соромливість,
Не пущу з полону...

Відчинило серце дверці,
Сонце біля брами:
Ставний берест, білий берест
Лускає бруньками.

4. Ялини та сосни

Ялини та сосни,
Сосни та ялини.
День у сотах сонця,
В акварелях лине.

Сосни та ялини,
Пахощі конвалій,
Свіжі, вогкі ночі
В зоряній навалі.

В позолоті обрій,
В позолоті ясній.

Ціла скирта сонця
Спалахне і гасне.

Біла скирта сонця
Бризка фейєрверком,
Я і ти, кохана,
Бродимо до смерку.

Дівчино смуглява,
Не питайся — нащо.
Із марель достиглих
Ти стигліша й краща.

Ти стигліша й краща,
Я ж — потік нестримний,
Як же я кохаю
Цей ромен долинний!

Килими ромену,
Що весна гаптує,
Берегами юні
Нашої квітують.

Юність, юність, юність —
Променисті далі,
Сосни та ялини,
Пахощі конвалій..

5. Плуги горять...

Плуги горять,
виблискують,
Прямують у строю.
Один за одним низкою
Втинаються в ріллю.

Зворушена і зірвана
Одвічна цілина.
Нап'ється нових сил вона,
Цілющого вина.

Ми лемешами-лапами
Ворушим степу глиб.

. . . . .
Пашить пшеничним запахом,
Парує
теплий
хліб.

6. Над степами, над ярами...

Над степами, над ярами, росяними вранці,
Смажить сонце, вигріває квіти на полянці.

Смажить сонце, досягає, спрагою іскриться
На дубочки і на ниви, на засмаглі лиця.

В поле, юні, до роботи! Ширше, пісне, лийся!
Гей, леміше, глибше, ліпше в цілину зарийся.

В чорні брили, верстви ситі, соковиті далі,
Ми врожаю таємницю нині передали.

В пух землі вогнисте зерно лється, ніби,
криця.

Забуває наша праця
золотом пшениці.

7. Дні в степу

Дні в степу — немов близнята,
Повні сонця та роси,
Над колгоспами крилато
Проліта весна і синь.

Вітер котиться колоссям,
Бризка квітом там і тут.
Пшениці, жита і просо
Буйно, радісно цвітуть.

Дні в степу — кипуча чаша,
Повна сонця день у день.
Розквіта надія наша...
Степ повніє од пісень!

8. Ні, не в тиші...

Ні, не в тиші вибілених стін,
А в степу, де трави дзвонять нишком,
Вгледів я між квітами долин
Гру її веселої усмішки...

Десь далеко плакала гармонь,
А вона, пустуючи, сміялась...

Тої ночі цвів блакитний льон,
На ланах колосся наливалосьь.

9. Коні

Весняний ґрунт
Розкинувся й завмер.
А творчі дні
У рокоті і гулі.
І новий кінь
Потрібен нам тепер,
Щоб розорати твердь
Земної кулі.
А ти, старий,
З уламками копит,
Мов перед боєм,
Водиш чулим вухом
Та не мені —
Коли життя кипить,
Єсеніним
Ридать по тобі глухо.
І тракти в нас
Тепер уже не ті.
Не ті тепер
І коні в нас, мій друже,
І надто кволий
Погляд, подих твій,
Щоб цілину
Зумів ти нашу зрушить.
А він іде,
Могутній і тривкий,
Змітає вщент
Чумацькі
    межі
        й мажі.
Як запанує скрізь цей дивний кінь,
То шлеї більш

Тебе вже не обтяжать.
В моїх просторах
Небо голубе,
Колгоспівські
Посіви ще зелені.
Я не оплачу,
Коню мій, тебе,
Як то колись
Оплакував Єсенін.
Весняний ґрунт
Розкинувся й завмер.
А творчі дні
У рокоті і гулі.
І новий кінь
Потрібен нам тепер,
Як світле сонце
Для земної кулі.

1930

БРИНИТЬ ВЕСНА

Бринить весна,
Хлюпочеться повітря,
І в серце ллється
Пісня голосна.
Ще день, ще два,
І бризне сонця цитра.
Бринить весна,
Бринить весна!

Бринить весна
В розмаї рвійних терцій.
Ще вітерець несе
Незнаний день.
І до людей із трепетом у серці
Весна іде!
Весна іде!

І жаль мені
Снігурочки до болю —
Її розтоплять березневі дні.
І не відчую вже її ніколи.
І жаль мені,
І жаль мені.

Бринить весна,
Хлюпочеться над лугом.
І хочеться, щоб ви, моя ясна,
Колись прийшли
І стали мені другом.
Бринить весна,
Бринить весна!

ПІСНЯ ПРО КРИЛАТИХ

Аероклуб. У залі,
Веселі і палкі,
Навколо столу стали
Сталеві юнаки.
І слухають уважно,
І лиця в них цвітуть.
Самі вкладають справжній
Шовковий парашут.
Укладка — на відмінно,
Не здався тут ніхто.
І от — мигнули стіни,
Летить авто.

АЕРОДРОМ

Ось Валя Василенко,
Ось Кофман, Якубсон,
Хлоп'ята і дівчата,
Залізо і бетон.
Та першим вийшов хлопець,
Одяг комбінезон,
Січнівєць-комсомолець,

Ударник Якубсон.
— Здоров, пропелер дужий!
Сьогодні знову мужність
До зір іде в дозор.
Коли війни заграви
Насунуть на кордон,
Він сяде до кабіни,
Коммолець Якубсон.
Затисне у долоні
Гвинтівку з усіх сил.
Мільйони Якубсонів
Помчать в ворожий тил.
І градом парашутів
Наш пролетарський гнів
Злетить на інтервентів,
Розтрощить ворогів.
    Хай в переможнім марші
    Пропелери гудуть,
    Хай сонце, як товариш,
    Осяє їхню путь.
Окрилена країна
Іде в новий польот.
Чабан із Кабардинії
Сьогодні вже пілот.
    Співай, пропелер, дзвінко
    Про нашу вільну путь.
    Доярка-українка
    Розкрила парашут.
І квітом сотень весен
Країна обвиса.
Повітряні експреси
Покрили небеса.
А молодість готова,
Вона безстрашно йде.

То Ленінове слово,
То партія веде.
Співають про безсмертя
У небі літаки.
На кілька тисяч метрів
Піднялись юнаки.

В ПОВІТРІ

Ось виключить мотора
Начальник Столяров.
Він коротко говорить:
— Готовий?
— Так, готов.
І тут парашутисту
Товариш Столяров
В просторах руку тисне,
Виводить на крило.
— Стрибайте, дві секунди
І шарпайте кільце... —
Горить в парашутиста
Рішучістю лице.
І вже маленька цятка
Зірвалась від крила.
І білосніжна хатка
У небі зацвіла.
І тут-то на весь голос
Про радість і про зріст
В повітряному полі
Співа парашутист.
А на червонім зонті
На спокій і на сон
Золоторунне сонце
Пливе за горизонт.

День скінчено. І зорі
Спадають, мовби пил.
В рядах стоять мотори,
Рознявши площі крил.
Щоб завтра знов крилатих
У простори нести,
Ще дужче потрясати
Відвагою світи.

1935

З М І С Т

	Стор.
Поет молодості. Степан Олійник	3
Україна Радянська	9
Осіньне	11
Дмитро	13
Навесні	18
Вдалині сумні ліси...	20
Як піп Варфоломей чесно заробив червінця	21
Перо-багнет	23
Автобусом у майбутнє	25
Розстріл	27
Вечоріє	30
Гріє	32
Пісня буднів	34
У перукарні	35
На захід привіт	36
«Для широких мас»	38
Місто вночі	40
Білий панцирник	42
Горять огні...	47
Степ	50
Жінки	52
Риксі	58
Аеропісня	61
Заклик	64
Демонстрація	66
Митя	68
Цифра 5	71
Зимові шкціи	73
Першотравень	76

Вступ до поеми «Процес 17-ти»	79
Залізниця	82
На Шевченковій могилі	84
Сталева постать	86
В обіймах міста	88
Багатомільйонний	90
Лист	94
У лісі	96
Степові малюнки	99
1. Косовиця	99
2. Осінь	100
3. Ставний берест	101
4. Ялини та сосни	102
5. Плуги горять...	103
6. Над степами, над ярами...	104
7. Дні в степу	105
8. Ні, не в тиші...	105
9. Коні	106
Бринить весна	108
Пісня про крилатих	110

Педа Пацько Михайлович
Горят огни. Стихи.

Издательство «Радянський письменник»
(На українском языке)

Редактор *Ю. П. Петренко*
Художник *І. П. Хотінок*
Художній редактор *М. Н. Вальчук*
Технічний редактор *Н. В. М'ясківська*
Коректор *Є. С. Ратнер*

Здано на виробництво 5/І 1961 р. Підписано до друку 11/ІV 1961 р.
Формат 70×90/32. 31¹/₁₆ фіз.-друк. арк., 4,31 ум.-друк. арк.,
3,45+1 вкл. обл.-вид. арк. БФ 14837. Тираж 1700.
Зам. 43. Ціна 26 коп.

Радянський письменник, Київ, Госпітальна, 20.

Книжкова фабрика Головополіграфвидаву
Міністерства культури УРСР,
Одеса, Купальний зав., 5.

Ціна 26 коп.

